

CONTROLEORGaan OP DE POLITIONELE INFORMATIE

Uw referentie	Onze referentie	Bijlage(n)	Datum
	DA200005		15/09/2020

Betreft: advies betreffende het wetsvoorstel houdende het wetboek van strafprocesrecht (DOC 55-1239/001)

Het Controlegeorgan op de politionele informatie (hierna afgekort 'COC' of 'Controlegeorgan').

Gelet op de wet van 30 juli 2018 betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens (BS, 5 september 2018, hierna afgekort als 'WGB') inzonderheid het artikel 59 §1, 2^e lid, artikel 71 en Titel VII, inzonderheid artikel 236.

Gelet op de wet van 3 december 2017 tot oprichting van een Gegevensbeschermingsautoriteit (hierna afgekort 'WOG').

Gelet op de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt (hierna 'WPA').

Gelet op de *Law Enforcement Directive* 2016/680 van 27 april 2016 (hierna *LED*).

Gelet op de wet van 25 december 2016 betreffende de verwerking van passagiersgegevens.

Gelet op het verzoek van de Voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers van 16 juni 2020 aan de Gegevensbeschermingsautoriteit (GBA) om advies uit te brengen op een wetsvoorstel houdende het wetboek van strafprocesrecht (DOC 55-1239/001), hierna aangeduid als 'het wetsvoorstel'.

Gelet op de vermelding door de aanvrager op het formulier van adviesaanvraag van de GBA dat ook het Controlegeorgan op de politionele informatie mogelijks moet geraadpleegd worden.

Gelet op het verslag van de heer Frank Schuermans, lid-raadsheer in het Controlegeorgan.

Brengt op 15 september 2020 het volgend advies uit.

I. Voorafgaande opmerking nopens de bevoegdheid van het Controleorgaan

1. In het licht van, respectievelijk, de toepassing en omzetting van de Verordening 2016/679¹ en de Richtlijn 2016/680² heeft de wetgever de taken en opdrachten van het Controleorgaan grondig gewijzigd. Artikel 4 § 2, vierde lid van de WOG bepaalt dat de competenties, taken en bevoegdheden als toezichthoudende autoriteit voorzien door de Verordening 2016/679 voor de politiediensten in de zin van artikel 2, 2°, van de wet van 7 december 1998 tot organisatie van een geïntegreerde politie, gestructureerd op twee niveaus, worden uitgeoefend door het Controleorgaan.

2. Het Controleorgaan moet geraadpleegd worden bij de voorbereiding van wetgeving of een regelgevende maatregel die verband houdt met de verwerking van persoonsgegevens door de politiediensten van de geïntegreerde politie (zie artikel 59 §1, 2^e lid en 236 §2 WGB, artikel 36.4 van de AVG en artikel 28.2 van de Richtlijn politie-justitie of *LED*). Daarbij heeft het Controleorgaan de opdracht om te onderzoeken of de voorgenomen verwerkingsactiviteit door de politiediensten in overeenstemming is met de bepalingen van Titel 1 (voor de niet-operationele verwerkingen)³ en Titel 2 (voor de operationele verwerkingen) van de WGB⁴. Wat betreft derhalve in het bijzonder de verwerkingsactiviteiten in het kader van de opdrachten van bestuurlijke en/of gerechtelijke politie brengt het Controleorgaan advies uit, hetzij uit eigen beweging, hetzij op verzoek van de Regering of van de Kamer van volksvertegenwoordigers, van een bestuurlijke of gerechtelijke overheid of van een politiedienst, inzake iedere aangelegenheid die betrekking heeft op het politionele informatiebeheer zoals geregeld in Afdeling 12 van Hoofdstuk 4 van de wet op het politieambt⁵.

3. Het Controleorgaan is, ten aanzien van de politiediensten, de Algemene Inspectie van de federale politie en lokale politie (afgekort 'AIG') zoals bedoeld in de wet van 15 mei 2007 op de Algemene Inspectie en de Passagiersinformatie-eenheid (hierna afgekort 'BEL-PIU') bedoeld in Hoofdstuk 7 van de wet van 25 december 2016 tevens belast met het toezicht op de toepassing van Titel 2 van de GBW en/of de verwerking van persoonsgegevens zoals bedoeld in de artikelen 44/1 tot 44/11/13 van de wet op het politieambt en/of elke andere opdracht die haar krachtens of door andere wetten wordt verleend.⁶

¹ Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming of 'AVG').

² Richtlijn (EU) 2016/680 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens door bevoegde autoriteiten met het oog op de voorkoming, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen, en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Kaderbesluit 2008/977/JBZ van de Raad (hierna 'Richtlijn politie-justitie' of *LED*).

³ Artikel 4 §2, vierde lid WOG.

⁴ Artikel 71 §1, derde lid WGB.

⁵ Artikelen 59 §1, 2^e lid en 236 § 2 WGB.

⁶ Artikel 71 §1, derde lid juncto 236 § 3, WGB.

4. Het Controleorgaan is tot slot ingevolge artikel 281, § 4, van de algemene wet van 18 juli 1977 "*inzake douane en accijnzen*", zoals gewijzigd door de wet van 2 mei 2019 "*tot wijziging van diverse bepalingen met betrekking tot de verwerking van passagiersgegevens*" ten aanzien van de Dienst Geschillen van de Algemene Administratie van Douane en Accijnzen bevoegd in het kader van de vorderingen gericht aan de BELPIU in fiscale materies.

I. Voorwerp van de aanvraag

5. Het ingevulde GBA formulier van de adviesaanvraag is enigszins contradictorisch. Enerzijds werd in Deel 1, rubriek 4 en met name meer specifiek de vraag of "*Het ontwerp betrekking (heeft) op of impliceert de verwerking(en) van persoonsgegevens door een of meer van de volgende autoriteiten*" de politiediensten niet aangevinkt; anderzijds wordt in deel 1, rubriek 5 melding gemaakt dat het voorstel aan het Controleorgaan wordt overgemaakt. Er zit derhalve een zekere contradictie tussen de rubrieken 4 en 5 van de aanvraag.

6. Hoe dan ook, de bevoegdheid van het COC om zich uit te spreken over (bepaalde aspecten) van het wetsvoorstel is relatief beperkt. In beginsel immers gebeuren alle verwerkingen van persoonsgegevens onder het gezag en de leiding (en dus ook de verantwoordelijkheid) van de magistratuur (hetzij de bevoegde parketmagistraat, hetzij de onderzoeksrechter, thans rechter van het onderzoek, hetzij de raadsheer-onderzoeksrechter). Het volstaat te verwijzen naar de artikelen 28bis §1, 3^e lid⁷ en 55, 2^e lid Sv.⁸ Daarnaast voorziet art. 44/4 §1 WPA dat "*Voor de verwerking van persoonsgegevens en informatie bedoeld in artikel 44/1 met inbegrip van deze ingevoegd in de gegevensbanken bedoeld in artikel 44/2, § 1, tweede lid, 1° en 2°, is, voor wat betreft gerechtelijke politie, de verwerkingsverantwoordelijke de minister van Justitie*".

Aan deze fundamentele uitgangspunten wijzigt het voorgenomen Wetboek van Strafrecht (hierna 'Wb. SPR') niets. Zo voorziet het art. 85, 2^e en 3^e lid Wb. SPR dat "*het onderzoek wordt gevoerd onder de leiding en het gezag van de bevoegde procureur des Konings. Hij draagt hiervoor de verantwoordelijkheid* (eigen onderlijning). *De procureur des Konings waakt over de wettigheid van de bewijsmiddelen en de loyaliteit waarmee de bewijzen worden verzameld*". Art. 97, 1^e lid Wb. SPR stelt dat "*de procureur des Konings in zijn arrondissement de opsporing en de vaststelling van misdrijven (leidt) die tot de bevoegdheid van de strafgerichten behoren, behalve wanneer de strafvordering aan de federale procureur en de arbeidsauditeur is opgedragen*". Een gelijkaardige bepaling is te vinden bij de artikelen betreffende het zgn. strafrechtelijk uitvoeringsonderzoek (art. 416-462 Wb. SPR): "*Het SUO wordt gevoerd door en onder het gezag en de leiding van het openbaar*

⁷ "Ongeacht hetgeen is bepaald in de vorige leden, wordt het opsporingsonderzoek gevoerd onder de leiding en het gezag van de bevoegde procureur des Konings. Hij draagt hiervoor de verantwoordelijkheid".

⁸ "Het gerechtelijk onderzoek is het geheel van de handelingen die ertoe strekken de daders van misdrijven op te sporen, de bewijzen te verzamelen en de maatregelen te nemen die de rechtscolleges in staat moeten stellen met kennis van zaken uitspraak te doen. Het wordt gevoerd onder de leiding en het gezag van de onderzoeksrechter".

*ministerie*⁹, wat nog eens herhaald wordt in art. 417 §1 Wb. SPR: "het SUO wordt gevoerd door en onder het gezag en de leiding van de SUO magistraat ... Deze ... draagt hiervoor de verantwoordelijkheid". Hetzelfde kan gezegd worden van het opsporingsonderzoek van personen die zich onttrokken hebben aan de uitvoering van vrijheidsstraffen of interneringen (cf. art. 457 §1 Wb. SPR) dat evenzeer gevoerd wordt onder het gezag en de leiding van de magistraat van het OM.

De procureur des Konings (of bevoegde parketmagistraat) is derhalve ook nu ontegensprekelijk te beschouwen als de verantwoordelijke voor de verwerking. Die verantwoordelijkheid wordt zelfs nog meer in de verf gezet dan het geval is in het huidige Sv. Het betekent dat de geïntegreerde politie (hierna 'GPI') nooit als de verantwoordelijke voor de verwerking kan worden beschouwd voor de verwerkingen die worden gedaan in het kader van de toepassing van de bepalingen van het huidige wetboek van strafvordering, noch van het voorgenomen wetboek van strafprocesrecht zoals opgenomen in het wetsvoorstel.

Voor zover de stellers van het wetsvoorstel het met deze analyse niet eens zouden zijn en in bepaalde gevallen van oordeel zouden zijn dat de GPI toch verwerkingsverantwoordelijke zou zijn, komt het hen toe hierin klaarheid te scheppen (vb. art. 150 Wb. SPR m.b.t. de snelle bewaring van informaticagegevens).

7. Het COC stelt derhalve vast dat de bepalingen van het wetsvoorstel in hoofdzaak betrekking hebben op aangelegenheden waarvoor in hoofdorde de Gegevensbeschermingsautoriteit (GBA) bevoegd is. Het COC verwijst dan ook naar het advies 77/2020 van 24 augustus 2020 van de GBA. Ook voor het algemene kader, de context en de doelstellingen van het wetsvoorstel verwijst het Controleorgaan naar het advies van de GBA, voornoemd.

Het COC zal zijn advies dus beperken tot een reeks van eerder punctuele opmerkingen op bepalingen waarin de GPI *expressis verbis* aan bod komt of waar dat relevant is voor de politiewerking in het algemeen en de politionele informatiehuishouding in het bijzonder. Het COC beperkt zich dus niet uitsluitend tot vragen van privacy – en/of gegevensbescherming alleen, gezien haar algemene controle en adviesbevoegdheid op de hele politionele informatiehuishouding. Voornamelijk Boek III bevat heel wat bepalingen waarin de GPI (met gebruikmaking van diverse terminologie, cf. verder) aan bod komt.

II. Bespreking van de aanvraag

8. De aanvrager deelt mee dat het voorstel van nieuw Wetboek van Strafrecht nog niet is aangepast aan de Wet Gegevensbescherming van 30 juli 2018. Het is eerder vreemd dat, vermits deze aspecten nu net het voorwerp zouden moeten zijn van een adviesverlening door dataprotectie

---

⁹ Art. 416 §2 Wb. SPR.

autoriteiten, er toch reeds een advies wordt gevraagd op een tekst waarvan wordt aangekondigd dat die nog moet worden vervolledigd met privacy – en gegevensbeschermingsaspecten. De vermelding door de vertegenwoordiger van de Minister van Justitie - die in deze door de aanvrager werd aangeduid als aanspreekpunt of contactpersoon -, dat men het standpunt van de wetgever wil kennen omtrent het oprichten van een specifieke DPA voor justitie vooraleer het ontwerp aan te passen begrijpt het Controleorgaan niet zo goed. Niets belet immers dan men het ontwerp al aanpast aan het nieuwe gegevensbeschermingskader en in de tekst zelf (zij het voorlopig) enkel melding maakt van de "*bevoegde toezichthoudende autoriteit*" zoals dat in vele bepalingen van de Wet Gegevensbescherming reeds eerder werd gedaan (of zelfs meer specifiek "*de toezichthoudende autoriteit die bevoegd is voor de gerechtelijke overheder*", cf. art. 14 §7). Het volstaat vervolgens in één artikel die autoriteit al dan niet aan te duiden.

II.1. Algemene bespreking en globale opmerkingen

9. Bij globale lezing blijkt dat het wetvoorstel in grote lijnen minder ingrijpend is dan zou kunnen blijken op het eerste gezicht. De overgrote meerderheid van de bepalingen worden overgenomen uit het huidige Wetboek van Strafvordering (hierna 'Sv.'). Conceptueel en organisatorisch zijn naar het aanvoelen van het COC de belangrijkste wijzigingen die uiteraard ook voor de GPI van fundamenteel belang zijn:

- de creatie van één vorm van vooronderzoek in stafzaken;
- het afschaffen van de figuur van de onderzoeksrechter die een rechter van het onderzoek wordt¹⁰;
- de verstrenging van de bewijsleer in strafzaken door het terugdraaien van de bekende "Antigoonleer" betreffende het lot van het onrechtmatig bewijs in strafzaken;

10. Voorliggende conceptuele/structurele/organisatorische wijzigingen, in vergelijking met de huidige strafprocedure, zijn in de eerste plaats beleidskeuzes die behoren tot de prerogatieven van het parlement en waar het Controleorgaan derhalve niet te diep wenst op in te gaan. Het COC beperkt zich tot enkele meer algemene bedenkingen in het licht van de rechtstreekse weerslag ervan voor het politie functioneren in het algemeen en de politieorganisatie in het bijzonder die in de praktijk dit nieuw Wb. SPR (of althans de artikelen betreffende de verschillende soorten van onderzoeken) in hoofdorde en in de frontlinie zullen (moeten) toepassen:

- de evolutie naar **één soort vooronderzoek** onder de verantwoordelijkheid van het bevoegde openbaar ministerie is op zich toe te juichen, evenals de creatie van een rechter van het onderzoek. Het maakt eindelijk éénduidig wie de verantwoordelijke (voor de verwerking) is en wie kan of moet aangesproken worden in geval van problemen, vragen of verzoeken, ook wanneer die te maken

---

¹⁰ In de Nederlandstalige versie van het wetvoorstel wordt nog zeer vaak het woord "*onderzoeksrechter*" gebruikt daar waar men "*rechter van het onderzoek*" bedoelt en in de Franstalige versie we degelijk sprake is van *le juge de l'enquête*.

hebben met privacy en gegevensbescherming. Daarmee zou België de overgrote meerderheid van de EU-lidstaten volgen. Of die rechter van het onderzoek daarentegen de actieradius van het parket en de politie in dergelijke mate moet beperken als voorzien door het wetsvoorstel is evenzeer een belangrijke te maken beleidskeuze. De steller van het voorstel maakt van deze nieuwe figuur immers veel meer dan een loutere 'rechter van de vrijheden' zoals die in de meeste EU-landen functioneert maar maakt hem bijkomend tot een soort "rechter-controleur" van **elk** vooronderzoek in strafzaken waarbij ook de bevoegdheden van het OM (en onrechtstreeks ook de GPI), in vergelijking met de actuele strafprocedure, worden ingeperkt (vb. infiltratie, burgerinfiltratie, front store, ...). Daardoor wordt de uitgangspremisse van het wetsvoorstel, met name één duidelijke leider van het onderzoek en dus verwerkingsverantwoordelijke, enigszins doorkruist.

- de **operationaliteit en werkbaarheid van de strafprocedure**: hoe dan ook is het wellicht grootste gebrek aan de huidige regels, de complexiteit ervan, de administratieve zwaarte en de veelvuldige 'tussenprocedures' tijdens het vooronderzoek (hoofdzakelijk wat gerechtelijke onderzoeken betreft), met het gekende gevolg op de doorlooptijden van de vooronderzoeken in strafzaken (hoofdzakelijk de gerechtelijke onderzoeken). België scoort op dat vlak reeds decennia zonder meer slecht. Het COC is er, na lezing van dit voorstel, niet van overtuigd dat er veel beterschap te verwachten valt¹¹. Globaal genomen wordt immers niet alleen de tegenspraak in het vooronderzoek gevoelig opgedreven maar bovendien uitgebreid naar elk vooronderzoek, wat in de praktijk de 95% andere opsporingsonderzoeken betekent. Ook de tussenkomst van de rechter van het onderzoek wordt verhoogd en dit evenzeer voor **elk** vooronderzoek. Deze optie, vanuit rechtstatelijk standpunt uiteraard te verdedigen, zal onmiskenbaar negatieve gevolgen hebben op capaciteit en derhalve doorlooptijden van de vooronderzoeken. Eén en ander heeft dus ook een directe impact op de (politie- en justitiële) capaciteit (zowel kwantitatief als kwalitatief) van de GPI en dus op het functioneren van het volledige politieapparaat¹² waarvoor en waardoor bijkomende middelen onafwendbaar zullen zijn;

- de **verstrenging van de bewijsleer in strafzaken** – versta, sneller tot bewijsuitsluiting (en dus vrijspraken) overgaan - is evenzeer een eminent politieke beleidskeuze, maar met een belangrijke impact op het functioneren van de GPI. Het verdient alleszins aanbeveling de visie van de GPI in te winnen omtrent het terugdraaien van de wettelijk verankerde 'Antigoonleer' en zich goed voor te lichten nopens de gevolgen op het terrein van die terugkeer naar de zgn. *exclusionary rule*. Ook de nieuwe figuur van "de integriteit van justitie" riskeert door zijn vage formulering en onduidelijke inhoud

---

¹¹ Bij wijze van voorbeeld kan verwezen worden naar de introductie van een klachtrecht tegen elke seponeringbeslissing en de veralgemening van de mogelijkheid voor verdachte en benadeelde partij om bijkomende onderzoekshandelingen te vragen met (bijhorende beroepsmogelijkheid bij afwijzing).

¹² Zo bijvoorbeeld is nieuw:

- Het principieel opheffen van het geheim karakter van **elk** vooronderzoek in strafzaken binnen de 6 maanden van het aanvankelijk proces-verbaal (art. 216 §3, 3^e lid Wb. SPR); dit zal de werkdruk met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid exponentieel doen toenemen;
- De principiële mogelijkheid voorzien in **elk** vooronderzoek in strafzaken voor de partijen om aanvullende onderzoekshandelingen te vragen met een bijkomende beroepsmogelijkheid bij de rechter van het onderzoek (art. 229 §2 Wb. SPR) of zich te verzetten tegen een seponering (art. 231 Wb. SPR)

aanleiding te geven tot veelvuldige proceduretwisten en variabele rechtspraak. Voor politieambtenaren, maar eigenlijk voor alle betrokken actoren, is het alleszins primordiaal te weten wat moet worden verstaan onder dit soort van noties. De toelichting blijft op dat vlak duister.

11. Wanneer meer specifiek wordt gefocust op aspecten van privacy en gegevensbescherming liet de vertegenwoordiger van de Minister van Justitie en aanspreekpunt betreffende dit wetsvoorstel aan de GBA en het COC weten dat "*Het wetsvoorstel houdende het Wetboek van Strafprocesrecht (DOC 55 1239/001) in essentie **geen enkele nieuwe transfer van persoonsgegevens of databanken (bevat)**¹³. Het vergroot de rechten van de partijen betrokken in het strafonderzoek, maar het verleent wel een ruimere bevoegdheid aan de rechter van het onderzoek die een rol speelt over het ganse strafonderzoek en niet meer zoals de onderzoeksrechter enkel over een aantal dossiers die in onderzoek worden gesteld. In essentie is er, wat de eigenlijke verwerking van persoonsgegevens betreft, geen fundamenteel verschil met de huidige strafrechtspleging. Evenwel, zoals uitdrukkelijk in de memorie van toelichting reeds gepreciseerd, zijn de rechten, voorzien in de gegevensbeschermingswet, nog niet geïncorporeerd¹⁴, omdat de wetgever toch eerst een principiële beslissing dient te nemen, o.a. betreffende het al dan niet (kunnen) tussenkomen van een toezichthoudende overheid" (zie hieromtrent randnummer 8).*

12. Het wetsvoorstel neemt de gelegenheid niet te baat om een reeks van verouderde concepten, bevoegdheden en werkwijzen op te heffen, te wijzigen of minstens er aandacht voor te hebben en lijkt zo een gemiste kans. Zo wordt de fax of telefax nog gebruikt, het verouderde concept van de officier van gerechtelijke politie (OGP) dat van de 19^e eeuw dateert niet heroverwogen (cf. verder), de werkwijze om alles ter griffie neer te leggen niet gewijzigd, enz. ... Vele artikelen zijn de letterlijke overname van het huidige Sv. en zijn bijzonder (te) complex en/of minstens wordt dat zo ervaren door de politieambtenaren op het terrein. Het voorstel lijkt niet de ambitie te hebben werkprocessen te vereenvoudigen en meer behapbaar te maken voor de politieambtenaar die, moet het herhaald worden, in België maar een zeer beperkte opleiding krijgt van 18 maanden, die op geen enkele wijze de vergelijking met een volwaardige bacheloropleiding kan doorstaan, terwijl het niveau van kennis die van een politie inspecteur (basiskader) wordt vereist zonder twijfel van dat niveau is (a fortiori van het middenkader, laat staan officierenkader).

13. Het voorstel mist coherentie bij de omschrijving van de bevoegdheden van respectievelijk de procureur des Konings/rechter van het onderzoek, dan wel de politieambtenaar (al dan niet OGP). Zo is het niet altijd duidelijk of de politieambtenaar of OGP die bevoegdheden zelf mag uitoefenen, dan wel (uitsluitend) op vordering van de magistraat. Soms wordt immers de bevoegdheid *expressis verbis*

---

¹³ Eigen markering in het 'vet' door de auteur.

¹⁴ Eigen onderlijning door de auteur.

en uitsluitend aan de magistraat gegeven (vb. inbeslagneming, art. 153 Wb. SPR), soms cumulatief ook aan de politieambtenaar, naast de magistraat (vb. art. 171 §3, 2^e lid), soms uitdrukkelijk alleen aan de politieambtenaar, al dan niet een officier van gerechtelijke politie (art. 150, 444 §1, 2^e lid, Wb. SPR). Het opschrift van hoofdstuk 1, titel III van Boek III lijkt enige eigen ambtshalve bevoegdheid van de GPI dan weer uit te sluiten, wat zou betekenen dat er steeds op vordering (kantschrift) zou moeten gewerkt worden: *"Onderzoekshandelingen die tot de exclusieve (eigen onderlijning) bevoegdheid van de procureur des Konings behoren"* lijkt erop te wijzen dat de GPI geen eigen initiatiefrecht of bevoegdheid heeft. Daarmee zou een hele stap achteruit gezet worden in vergelijking met de huidige situatie waarin de GPI heel wat bevoegdheden zelfstandig uitoefent (weliswaar steeds onder het gezag en de leiding van bevoegde magistraat maar zonder een concrete of uitdrukkelijke vordering (kantschrift)). Het zou ook strijden met de WPA waarin in art. 15 een zelfstandige uitoefening door de politie is voorzien van de handelingen van gerechtelijke politie. Uniformiteit en duidelijkheid hierin is noodzakelijk voor de GPI: voor welke onderzoekshandeling heeft de politie een uitdrukkelijke vordering nodig en waarvoor niet? Wanneer een bevoegdheid expliciet aan de procureur des Konings wordt gegeven, betekent dit dan ook dat enkel de procureur deze handeling kan stellen (vb. art. 93 §1, 170, ... Wb. SPR)? Soms wordt uitdrukkelijk gesteld dat de procureur des Konings of *"of in zijn opdracht een officier van gerechtelijke politie, hulpofficier van de procureur des Konings"* een bepaalde bevoegdheid heeft (vb. art 172 Wb. SPR). Moet daaruit dan *a contrario* worden afgeleid dat, wanneer enkel de procureur des Konings wordt vermeld, dit betekent dat ook enkel de procureur deze bevoegdheid kan uitoefenen? Het COC betwijfelt of dat wel de bedoeling van de stellers van het wetsvoorstel is die hier alleszins duidelijkheid dienen over te scheppen. In het licht van deze problematiek dient het hele voorstel worden overlopen. In dat opzicht zijn de bewoordingen gebruikt in art. 420 §1 Wb. SPR al een stuk duidelijker waar wordt gesteld: de SUO magistraat *"kan als uitvoeringshandeling elke onderzoeksdaad ... verrichten of laten verrichten door de gevorderde politiedienst ..."*

Het is derhalve ook niet altijd duidelijk of de GPI voor bepaalde verwerkingen toch niet moet of zou kunnen beschouwd worden als verantwoordelijke voor de verwerking (vb. verklaring van benadeelde persoon: art. 70 §2 Wb. SPR). Deze opmerking sluit ook aan bij het advies van de GBA (cf. randnummer 31) voornoemd.

14. Het Controleorgaan stelt vast dat doorheen het ontworpen Wb. SPR de begrippen *"de politiedienster"* (art. 101, 132, 2^e lid, 180 §5, 199 §§ 1 en 2, ... Wb. SPR), *"de officier van gerechtelijke politie"* (art. 170, 179 §2, 2°, ... Wb. SPR), *"de officier van gerechtelijke politie, hulpofficier van de procureur des Konings (OGP/HPK)"* (art. 165, ... Wb. SPR), *"de officier"* (art. 161 §2, 174 §2, in fine, 248 §5, ... Wb. SPR), *"de politieambtenaar"* (art. 177, ... Wb. SPR), *"de leden van de lokale en federale politie"* (art. 159, ... Wb. SPR), een *"lid van de politiedienster"* (art. 123 §1, ... Wb. SPR), *"een politieambtenaar die bij name door de procureur des Konings wordt aangeduid"* (art. 123 §2, art. 124 §2, ... Wb. SPR), een *"gebrevetteerde politieambtenaar"* (art. 128, ... Wb. SPR), de *"door de*

Koning aangewezen politiedienst" (art. 146 §1, 2^e lid, art. 151 §2, 184 §1, ... Wb. SPR), "*de geïntegreerde politiedienst, gestructureerd op twee niveaus*" (art. 161, ... Wb. SPR), "*een in artikel 2 van de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt bedoelde politiedienst*" (art. 420 §2 Wb. SPR), "*de gevorderde politiedienst*" (art. 421, 423, 424, ... Wb. SPR), de "*agenten van de openbare macht*" (art. 242, 243, 248, ... Wb. SPR) en "*de openbare macht*" (art. 244 Wb. SPR) door elkaar worden gebruikt. Soms wordt voorzien dat de magistraat de officier van gerechtelijke politie *nominat*em moet aanwijzen (cf. art. 205, 1^e lid Wb. SPR) wat dan weer strijdig is met art. 8/1, 1^e lid WPA dat voorziet dat de magistraat zich niet kan mengen in de organisatie van de dienst. Soms wordt het woord "*de politiedienst*" gebruikt waar het kennelijk de bedoeling is enkel de lokale politie te viseren (bv. art. 273, 2^e lid Wb. SPR). Kortom, er is nood aan meer uniformiteit en duidelijkheid.

De inhoud en juridische draagwijdte van voormelde begrippen is immers ook verschillend.

Vooreerst dient men zich de vraag te stellen of anno 2020 het concept of de figuur van de OGP (met daarin de opdeling van 'hoger officier van gerechtelijke politie'¹⁵, 'officier van gerechtelijke politie, hulpofficier van de procureur des Konings (OGP/HPK)' en 'lager officier van gerechtelijke politie'¹⁶) en agent van gerechtelijke politie (AGP) nog wel pertinent is. Naar de visie van het COC is dit 19^eeeuws concept, minstens dat van OGP/HPK, achterhaald¹⁷. Het werd over de laatste decennia (en zeker sinds de politiehervorming van 1989) trouwens meer en meer van zijn betekenis en inhoud ontdaan. Thans zitten we in de situatie dat een inspecteur (basiskader GPI) met zes jaar dienst reeds een OGP/HPK is en sowieso alle inspecteurs bij een LRD¹⁸ of een FGP¹⁹. Bij een eventuele herziening dienen ook de relevante artikelen van de WPA te worden herbekeken (bv. art. 8/6, 2^e lid).

De doorheen het wetsvoorstel gebruikte begrippen en dito bevoegdheden in het onderzoek dienen coherenter en uniformer gemaakt te worden. Enkele voorbeelden:

- de notie "*politieambtenaar*" heeft een beperkte betekenis en behelst niet de CALOG-leden, de agenten van politie of de beveiligingsassistenten;
- wat het CALOG kader betreft is er inmiddels één en ander gewijzigd²⁰, waardoor zij krachtens een nieuw 4e lid van art. 118 van de Wet van 7 december 19987 tot organisatie van een geïntegreerde politiedienst, gestructureerd op twee niveaus (hierna WGP) "*bijdragen aan de uitvoering van de taken bedoeld in de artikelen 14 en 15 van de wet op het politieambt, en in*

¹⁵ Dit zijn de magistraten zelf (cf. actueel artikel 9 Sv.)

¹⁶ Lager officier van gerechtelijke politie is elke officier van gerechtelijke politie waarvan de wet of reglementaire tekst niet uitdrukkelijk voorschrijft dat het gaat om een officier van gerechtelijke politie, hulpofficier van de procureur des Konings.

¹⁷ Zo voorziet art. 92 Wb. SPR dat de aangiften en klachten kunnen worden gericht tot de "*officieren van gerechtelijke politie*". Dit is in de realiteit volledig achterhaald. Elke politieambtenaar kan een klacht acteren. Dat wordt ook voorzien in de WPA.

¹⁸ Lokale Recherche Dienst.

¹⁹ Federale Gerechtelijke Politie.

²⁰ Met name door de Wet van 31 juli 2020 tot regeling van de verwerking van operationele politionele informatie door het administratief en logistiek kader van de geïntegreerde politie, *BS* 14 augustus 2020, p.60952.; zie ook Parl. St. *Kamer*, 2019-2020, n° 1400/001.

het bijzonder aan de verwerking van persoonsgegevens, zoals bedoeld in afdeling 12 van hoofdstuk IV van de wet op het politieambt". Dit betekent dus dat deze burgers werkzaam bij de politie alle politionele gegevensbanken kunnen en zullen raadplegen en dat in de praktijk reeds een hele tijd doen. Als functioneel beheerder of assistent van een functioneel beheerder krijgt het CALOG bijvoorbeeld alle mogelijke politionele verwerkingen te zien²¹. In dat opzicht moet men zich de vraag stellen of de beperkingen opgelegd door bijvoorbeeld art. 186 §3 Wb. SPR (telefonie - en informaticatap) dat zij niet mogen belast worden met de analyse van de inhoud van de opgenomen communicatie of gegevens niet strijdig, minstens achterhaald, is met voornoemd art. 118 WGP. CALOG leden kunnen wel ondersteuning geven aan operationele misdrijfanalisten (wat niet uitvoerbaar is zonder door kennis te nemen van persoonsgegevens) en zelf ook strategisch analist zijn²², maar mogen geen kennis nemen van de inhoud van tagesprekken?;

- het begrip "*politiediensten*" of "*politiedienst*" wordt niet gedefinieerd in het wetsvoorstel. Artikel 44/11/14 WPA bepaalt het volgende: "*Voor de toepassing van afdeling 12* (eigen onderlijning) *betreffende het informatiebeheer, omvat de notie van politiediensten alle leden van het personeel van de politiediensten, inclusief de leden van het administratief en logistiek kader in de zin van artikel 118 van de wet van 7 december 1998 tot organisatie van een geïntegreerde politiedienst, gestructureerd op twee niveaus*". Dit betekent (a contrario) dat enkel voor de toepassing van afdeling 12 van hoofdstuk IV onder "*politiediensten*" ook het CALOG kader wordt bedoeld. Dit betekent dat voor alle andere toepassingen van de WPA de notie 'politiediensten' moet begrepen worden in zijn gebruikelijke betekenis, met name alle leden van het operationeel kader (onder de notie 'politiediensten', blijkt dat de WPA – hoewel het begrip niet uitdrukkelijk wordt gedefinieerd in de WPA – daarmee het operationeel kader bedoelt; cf. vb. artikel 7 WPA). Een lid van het operationeel kader omvat conform art. 3, 7° WPA de "*categorie van personeelsleden van de politiediensten die bestaat uit de politieambtenaren, de beveiligingsassistenten van politie, de agenten van politie en de beveiligingsagenten van politie*". Zij komt overeen met de in het wetsvoorstel regelmatig gebruikte begrip "*de leden van de lokale en federale politie*". Is dat de bedoeling?

Het COC betwijfelt of voorgaande aspecten enige aandacht hebben gekregen bij de stellers van de tekst.

In de commissie strafprocesrecht bleek geen vertegenwoordiger van de GPI (noch federale politie, noch lokale politie) aanwezig, zodat het "*multidisciplinaire*" karakter ervan²³ toch moet genuanceerd worden. Alleszins moet helder gemaakt worden welke leden van de GPI bevoegd zijn voor welke

²¹ Parl. St. *Kamer*, 2019-2020, n° 1400/001, 9

²² Parl. St. *Kamer*, 2019-2020, n° 1400/001, 5.

²³ Parl. St. *Kamer*, 2019-2020, n° 1239/001, 4

opsporings – of onderzoekshandelingen. Een oefening waarbij wordt nagegaan voor welke handelingen echt een officier van gerechtelijke politie (al dan niet HPK) nodig is (in de hypothese dat men zou vasthouden aan deze figuur) dan wel een politieambtenaar of een lid van de politiediensten volstaat lijkt evenzeer aan te bevelen.

II.2. Artikelsgewijze besprekingen en punctuele opmerkingen

De verjaring van de strafvordering en de bewaartermijnen van de politionele gegevens en informatie in de WPA.

15. Het COC wenst de aandacht van de stellers van het wetsvoorstel te vestigen op de vaststelling dat de termijnen van de verjaring van de strafvordering (art. 60-68 Wb. SPR) niet corresponderen met de bewaartermijnen van de politionele registraties. Ook actueel zijn die termijnen verschillend wat ongewenste effecten kan hebben in die zin dat bijvoorbeeld de politionele registraties kunnen gearhiveerd zijn, terwijl de strafvordering nog niet verjaard is. Er lijkt bijvoorbeeld ook geen sprake meer van overtredingen in het wetsvoorstel, wat wel zo is in de WPA. Het verdient aanbeveling, bij eventuele aanneming van dit wetsvoorstel, derhalve na te gaan of de (zeer complexe) regels van de (maximale) bewaartermijnen in de WPA niet moeten worden aangepast aan de regels van de verjaring van de strafvordering.

De ambtshalve politionele opsporing

16. Art. 102, 1^e lid Wb. SPR herneemt het actuele art. *28bis* §1, 2^e lid Sv. door te stellen dat "*de algemene beginselen volgens welke de politiediensten autonoom kunnen optreden vastgelegd worden bij wet en volgens de bijzondere regels vastgesteld bij de richtlijnen van het strafrechtelijk beleid*".

Er moet worden vastgesteld dat deze bepaling, ingevoerd in het Sv. in 1998 nooit is uitgevoerd in die zin dat er nog steeds geen enkele wet is die voormelde algemene beginselen van autonoom politioneel optreden vastlegt. De COL 8/2005 van het College van procureurs-generaal is de enige reglementaire tekst²⁴ die een zeker juridisch kader aanreikt rond het autonoom politioneel optreden (of zoals de COL het stelt het "*Ambtshalve Politioneel Onderzoek*" of APO) maar vanuit juridisch perspectief, naar de visie van het Controleorgaan, onvoldoende om uitvoering te geven aan art. *28bis* §1, 2^e lid Sv. en dus ook aan art. 102, 1^e lid Wb. SPR. De wettelijke basis voor het actuele APO zoals weergegeven in de COL 8/2005 maakt geen melding van art. *28bis* §1, 2^e lid, maar steunt zich op andere bepalingen van het Sv. waaronder het 3^e lid van datzelfde artikel. Deze wettelijke basis en ook de andere geciteerde artikelen gecombineerd met de rechtspraak van het Hof van Cassatie lijken het COC nochtans onzeker

²⁴ Omz. COL8/2005 betreffende het Ambtshalve Politioneel Onderzoek (A.P.O.) en het Vereenvoudigd Proces-Verbaal (V.P.V.), https://www.om-mp.be/sites/default/files/u1/col_8_-_2005.pdf

als rechtsbasis. Men kan zich afvragen wat nog het nut zou zijn van art. 28bis §1, 2^e lid Sv. en dus ook van art. 102, 1^e lid Wb. SPR indien de andere vermelde rechtsgrondslagen afdoende zijn.

17. Na meer dan 20 jaar lijkt de tijd aangebroken dat er duidelijke regels en een minimaal wettelijk kader komen die de contouren van een APO systeem vastleggen. Dat kan ook de gelegenheid zijn om de actueel grootste pijnpunten aan te pakken: vooral (1) de termijn van 3 maanden voorzien in de COL waarin de GPI zonder kennisgeving aan het parket kan werken die als te kort wordt ervaren, (2) het gebrek aan feedback vanuit het OM op het werk van de politie en (3) de administratieve overlast (het doorsturen van de dossiers vanuit het parket naar de GPI en tussen de politiezones onderling gebeurt nog grotendeels op papier) worden aangehaald²⁵.

Dit staat dan los van de vraag of het moment ook niet is aangebroken om de politiediensten meer autonomie te geven in de opsporing en afhandeling van strafbare feiten (sepot door de politie bv.).

De tuchtbevoegdheid van de procureur-generaal over de leden van de GPI

18. Art. 103 Wb. SPR herneemt de oude regels die een vorm van tuchtbevoegdheid van de procureur generaal (en de federale procureur) voorzien. Vraag is of dit actueel nog opportuun is voor wat de officieren van gerechtelijke politie behorende tot de GPI betreft²⁶. Zij zijn immers reeds onderworpen aan een volledig eigen tuchtregime door de Wet van 13 mei 1999 houdende het tuchtstatuut van de personeelsleden van de politiediensten. Naast het feit dat de voorziene regels zeer zwaar lijken voor een lichte tuchtsanctie zoals de waarschuwing en de aanmaning²⁷ (waarin zelfs een dagvaarding is voorzien voor het hof van beroep ...) maakt dit archaisch tuchtsysteem dubbel gebruik uit met de tuchtwet van 13 mei 1999 die reeds een betrokkenheid van de gerechtelijke overheden voorziet in zijn art. 24 (hetzij van de Minister van Justitie, hetzij van de procureur des Konings of de federale procureur, maar niet van de procureur-generaal) en kan het de toepassing ervan zelfs doorkruisen of problemen opleveren met het *non bis in idem* beginsel. Het Controleorgaan pleit voor de afschaffing van dit overblijfsel uit het oude Wetboek van strafvordering.

²⁵ DONVIL, T., *Een evaluatie van het ambtshalve politieel onderzoek*, Masterproef neergelegd tot het behalen van de graad van Master in de Criminologische Wetenschappen, *Universiteit Gent*, Academiejaar 2019-2020, 34-35, niet gepubliceerd; zie ook PONSAERS, P., CARTUYVELS, Y., & VERHAGE, A., *Politieel onderzoek : relatieve autonomie? Een empirisch onderzoek naar de autonome politieel afhandeling*: Gent, Academia press, 2003.

²⁶ Ter herinnering: dit betreft duizenden personeelsleden van de GPI: het hele officierskader, het middenkader en een belangrijk gedeelte van het basiskader (inspecteurs werkzaam in lokale rekerchediensten van de lokale politie en de federale gerechtelijke politie, inspecteurs met 6 jaar dienstanciënniteit die respectievelijk een functionele of voortgezette opleiding hebben gevolgd; cf. art 138, 1^e lid, 5° en 6° juncto het KB van 11 januari 2019 tot uitvoering van artikel 138, § 1, eerste lid, 5° en 6°, van de wet van 7 december 1998 tot organisatie van een geïntegreerde politiedienst, gestructureerd op twee niveaus en artikel 11bis, tweede lid, van de wet van 26 april 2002 houdende de essentiële elementen van het statuut van de personeelsleden van de politiediensten en houdende diverse andere bepalingen met betrekking tot de politiediensten en tot wijziging van het koninklijk besluit van 30 maart 2001 tot regeling van de rechtspositie van het personeel van de politiediensten).

²⁷ Tuchtsanctie die in de Wet van 13 mei niet wordt voorzien.

De gezagsbevoegdheid van de hoven van beroep op de leden van de federale politie en de leden van de lokale politie

19. Naar luid van art. 107 Wb. SPR wordt de gerechtelijke politie uitgeoefend door de leden van de GPI "*onder het gezag van de hoven van beroep*". Ook dit artikel en de explicitering van dit gezag is overgenomen van het huidige art. 9 Sv. De vraag stelt zich wat deze expliciete gezagsuitoefening, waarvan de origine al evenzeer dateert van de vorige eeuw, op heden nog voorstelt en wat de concrete draadwijdte daarvan is. Deze bepaling strookt ook op heden alvast niet met art. 28*bis* §1, 3^e lid en art. 55 Sv. dat de gezagsuitoefening op de leden van de GPI, naar gelang van het geval, bij het OM of de onderzoeksrechter legt. De vraag is wat de hoven van beroep (en dus zittende magistratuur) *in concreto* te maken hebben met de uitoefening van de gerechtelijke politiefunctie. Het ogenblik lijkt aangebroken om ook dit relikwie uit het verleden te schrappen, minstens te heroverwegen en te argumenteren wat de concrete inhoud ervan dan wel zou kunnen zijn.

De adviesverlening door de bevoegde dataproductie autoriteit: het Controleorgaan voor wat de geïntegreerde politie betreft.

20. Art. 186 §3, 2^e lid Wb. SPR voorziet het volgende: "*De officieren van gerechtelijke politie houden de namen bij van de personen door wie zij zich laten bijstaan, in een lijst die voor elk dossier afzonderlijk wordt opgesteld volgens de nadere regels door de Koning bepaald, na advies van de Gegevensbeschermingsautoriteit*". Niet de GBA, maar wel het COC is de bevoegde dataproductie autoriteit voor wat de GPI betreft. Derhalve moet hier ook het Controleorgaan om advies worden gevraagd en niet enkel de GBA.

De nauwkeurigheid en juistheid van de politionele persoonsgegevens en informatie in de Algemene Nationale Gegevensbank

21. Art. 489 Wb. SPR herneemt art. 646 Sv. Daarin wordt voorzien dat er een structurele feedback vanuit justitie naar de GPI moet gebeuren van rechterlijke beslissing ten gronde die een impact kunnen hebben op de politionele registraties (versta in hoofdorde de vrijspraken), van de beschikkingen tot buitenvervolginstelling van de kamer van het onderzoek en van de sepotbeslissingen wegens onvoldoende bezwaren of afwezigheid van inbreuk van het parket. Dit alles dan nog binnen de 30 dagen.

Ook hier moet het Controleorgaan vaststellen dat deze sinds 2014 bestaande verplichtingen, die in werking is getreden op 7 april 2018, in de praktijk in het geheel niet wordt nageleefd. De toelichting komt dan ook niet overeen met de werkelijkheid wanneer wordt gesteld dat dit "*actueel ... reeds in*

*bepaalde mate het geval (is), maar dit ... niet systematisch (gebeurt)*²⁸. Het Controleorgaan moet deze bewering vanuit haar praktijkervaring formeel tegenspreken. Het is louter toevallig, en zeer dikwijls omdat het COC de GPI wijst op een bepaalde rechterlijke uitspraak, dat er een rectificatie of wissing van de politionele registratie gebeurt. Meestal gebeurt dit naar aanleiding van een dossier 'onrechtstreekse toegang' waarbij een burger dus inzage en/of rectificatie verzoekt van een bepaalde of meerdere politionele registraties (cf. art. 42 WGB) en daarbij een vonnis of arrest van vrijspraak voorlegt. Sepotbeslissingen geven in de praktijk nooit aanleiding tot de toepassing van het actuele art. 646 Sv.

Het COC kan alleen maar hopen dat van deze verplichting eindelijk werk wordt gemaakt en dat niet gewacht wordt op de goedkeuring van dit wetsvoorstel.

OM DEZE REDENEN,

Het Controleorgaan op de Politionele Informatie,

verzoekt de aanvrager gevolg te geven aan de hogervermelde opmerkingen.

Advies goedgekeurd door het Controleorgaan op de Politionele Informatie op 15 september 2020.

Voor het Controleorgaan,
De voorzitter,
(get.) Philippe ARNOULD

---

²⁸ Parl. St. *Kamer*, 2019-2020, n° 1239/001, 357.